KIỂM TOÁN NỘI BỘ TRÊN THẾ GIỚI VÀ KINH NGHIỆM CHO CÁC TỔNG CÔNG TY XI MĂNG TẠI VIỆT NAM

TRẦN THỊ LAN HƯƠNG*

Kiểm toán nội bộ là quá trình hoạt động một cách độc lập và khách quan của những người có thẩm quyền thuộc bộ phận kiểm toán nội bộ (gọi là kiểm toán viên nội bộ) nhằm thu thập và đánh giá các bằng chứng về các thông tin cần kiểm tra, kiểm toán (bao gồm thông tin tài chính và thông tin phi tài chính) để từ đó xác minh và báo cáo với Ban lãnh đạo đơn vị về tính tuân thủ pháp luật; tính đáng tin cậy của thông tin tài chính và tính hiệu lực, hiệu quả, kinh tế của các hoạt động diễn ra trong đơn vị. Đồng thời, kiểm toán nội bộ cũng chỉ rõ những tồn tại, sai sót cũng như nguyên nhân qua đó đề xuất các giải pháp nhằm chỉnh sửa, khắc phục và ngăn ngừa những hạn chế đó. Thông qua kết quả kiểm toán nội bộ sẽ thực hiện chức năng đảm bảo và tư vấn, giúp đơn vị nâng cao hiệu quả hoạt động quản lý, kiểm soát nội bộ, quản trị rủi ro và hoàn thành các mục tiêu, yêu cầu mà đơn vị đề ra. Kiểm toán nội bộ đã được nghiên cứu cả về lý luận và thực tiễn hàng trăm năm trên thế giới. Thực tiễn cho thấy các tập đoàn, tổng công ty trên toàn thế giới đã và đang đạt được những thành tựu đáng kể trong hoạt động kiểm toán, quản lý nói riêng và hoạt động sản xuất kinh doanh nói chung dựa vào việc tổ chức và thực hiện kiểm toán nội bộ. Bài viết chỉ ra các thực tiễn kiểm toán nội bộ tại một số tập đoàn sản xuất xi măng, vật liệu xây dựng quốc tế đã và đang tổ chức kiểm toán nội bộ mang lại thành công, từ đó rút ra bài học kinh nghiệm cho các tổng công ty sản xuất xi măng tại Việt Nam trong việc tổ chức và thực hiện kiểm toán nội bộ.

Từ khóa: Kiểm toán nội bộ, công ty xi măng Việt Nam.

Internal audit in the world and experience for Vietnamese cement companies

Internal audit is the process of operating independently and objectively of the competent persons of the internal audit department (called internal auditors) to collect and evaluate evidence on information that needs to be checked and audited (including financial and non-financial information) from which to verify and report to the Board of Directors about the compliance with the law; the reliability of financial information; and the effectiveness, efficiency and economy of the activities taking place in the enterprises. At the same time, the internal audit also points out the shortcomings, errors as well as the causes through which to propose solutions to correct, overcome and prevent those limitations. Through the internal audit results, it will perform the guarantee and consultancy functions, helping the enterprises improve the effectiveness of management, internal control, risk management and fulfill the goals and objectives of enterprises. Internal audits have been studied both in theory and practice for hundreds of years around the world. Practice shows that corporations and syndicates around the world have been achieving significant achievements in management in particular and production and business activities in general, based on the organization and perform internal audit. The article points out that internal audit practices at some international cement and construction material manufacturing groups have been organizing internal audits to bring success, thereby pointing out lessons learned for Vietnamese cement companies in organizing and performing internal audits.

Key words: Internal audit, Vietnamese cement company.

1. Thực tiễn Kiểm toán nội bộ tại một số Tập đoàn xi măng, vật liệu xây dựng trên thế giới

1.1. Kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn xi măng INSEE - Thái Lan

Tập đoàn Siam City Cement (SCCC), một trong những nhà nhà sản xuất vật liệu xây dựng hàng đầu tại Thái Lan. Ra đời vào năm 1994, INSEE tại Việt Nam - tiền thân là công ty Holcim Việt Nam,

*Học viện Tài chính, Hà Nội

đã dần trở thành nhà sản xuất xi măng và quản lý chất thải hàng đầu miền Nam Việt Nam. Năm 2017 tập đoàn đã hoàn thành thương vụ chuyển nhượng vốn với tập đoàn Lafarge Holcim, chính thức đổi thương hiệu thành INSEE (theo insee.com.vn).

Công ty sản xuất dưới thương hiệu INSEE các sản phẩm xi măng, cốt liệu xây dựng và giải pháp xây dựng được bán trên toàn thế giới, tập trung chủ yếu tại các quốc gia như Cam-pu-chia, In-đô-nê-sia, Băng-la-đét, Sri Lan-ka và Việt Nam, bên cạnh thị trường chính là Thái Lan. Tập đoàn có hơn 1100 nhân viên làm việc tại 5 địa điểm sản xuất xi măng tại miền Nam Việt Nam.

Bộ phận kiểm toán nội bộ của Tập đoàn Xi măng INSEE được thành lập từ năm 1980 với bề dày lịch sử phát triển, kiểm toán nội bộ tại tập đoàn INSEE hoạt động như một tuyến phòng vệ thứ ba hiệu quả trong tập đoàn.

+ Đối với tổ chức xây dựng quy chế và tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ: Quy chế kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn INSEE được xây dựng theo tiêu chuẩn thực hành chuyên môn kiểm toán nội bộ do Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu IIA ban hành. Các nội dung chính của quy chế bao gồm: Quy định chung; hoạt động của bộ phận kiểm toán nội bộ; trách nhiệm, nghĩa vụ của các bên liên quan trong hoạt động kiểm toán nội bộ và tổ chức thi hành. Quy chế kiểm toán nội bộ tại tập đoàn được đăng tải trên Website nội bộ của Tập đoàn nhằm mục đích thông báo cho toàn thể cá nhân, bộ phận làm việc trong tập đoàn hiểu và thực hiện đúng nghĩa vụ trách nhiệm liên quan đến hoạt động kiểm toán nội bộ.

- Mô hình bộ máy kiểm toán nội bộ: Mô hình bộ máy kiểm toán nội bộ tại tập đoàn được thiết kế theo hình thức phân tán, bộ phận kiểm toán nội bộ được phân chia theo khu vực địa lý. Do đó, hoạt động của các đơn vị bộ phận được kiểm toán luôn được kiểm toán nội bộ nắm rõ, có sự hiểu biết về môi trường địa phương, luật pháp cũng như trình độ phát triển ảnh hưởng đến hoạt động của bộ phận được kiểm toán. Các trưởng nhóm kiểm toán nội bộ có trách nhiệm báo cáo trực tiếp cho Giám đốc kiểm toán.

- Vị trí của bộ phận kiểm toán nội bộ: Tại Tập đoàn INSEE, bộ phận kiểm toán nội bộ trực thuộc Ủy ban Kiểm tra thuộc Hội đồng quản trị. Giám đốc kiểm toán nội bộ chịu trách nhiệm báo cáo chuyên môn cho Ủy ban Kiểm tra và báo cáo hành chính cho Tổng Giám đốc điều hành cấp cao của Tập đoàn.

- Về nhân sự kiểm toán nội bộ: Tập đoàn INSEE tuyển dụng các kiểm toán viên nội bộ thường là các kiểm toán viên có kinh nghiệm làm việc trong lĩnh vực kiểm toán, có tiêu chuẩn và chứng chỉ quốc tế về kiểm toán nội bộ.

+ Đối với tổ chức xác định nội dung kiểm toán nội bộ: Tập đoàn xi măng INSEE với tôn chỉ phát triển bền vững ngoài các nội dung kiểm toán tài chính, kiểm toán hoạt động và kiểm toán tuân thủ, còn kiểm toán các nội dung liên quan đến môi trường cũng là một trong những nội dung kiểm toán được tập đoàn chú trọng.

+ Đối với tổ chức vận dụng phương pháp tiếp cận và phương pháp kỹ thuật kiểm toán: Kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn tổ chức vận dụng phương pháp tiếp cận dựa trên rủi ro đã được xác định trong quy chế kiểm toán nội bộ ban hành. Tổ chức vận dụng các phương pháp kỹ thuật kiểm toán được vận dụng tùy thuộc vào nội dung các cuộc kiểm toán. Riêng đối với kiểm toán các nội dung liên quan đến môi trường, ngoài các phương pháp kỹ thuật cơ bản, kiểm toán nội bộ còn sử dụng các phương pháp kỹ thuật của chuyên gia nhằm đánh giá các tiêu chí liên quan đến tính chất kỹ thuật đo lường.

+ Đối với tổ chức quy trình kiểm toán: Bộ phận kiểm toán nội bộ của tập đoàn xây dựng quy trình kiểm toán theo chuẩn mực thực hành chuyên môn quốc tế - IPPF 2017 do Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu ban hành. Các bước được xây dựng trong tổ chức quy trình kiểm toán bao gồm: Lập kế hoạch kiểm toán, thực hiện kiểm toán, tổng kết và lập báo cáo, theo dõi việc thực hiện các kiến nghị kiểm toán nội bộ.

1.2. Kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo Cement Corporation - Nhật Bản

Tập đoàn Taiheiyo Cement là một Tập đoàn lâu đời tại Nhật Bản. Được thành lập từ tháng 05 năm 1881 với tiền thân là công ty Cement Manufacturing Co., Ltd, sau này đặt tên thành công ty Onoda Cement Co., Ltd. Sau hàng trăm năm xây dựng và phát triển năm 1997 từ công ty xi măng ban đầu đã thu nhận và phát triển thành mô hình Tập đoàn với số vốn điều lệ lên đến 286,2 tỷ đô la. Chủ tịch tập đoàn hiện tại là ông Masafumi Fushihara lãnh đạo hơn 1.760 nhân viên kể từ ngày 31 tháng 3 năm 2019, hoạt động với mạng lưới rộng khắp, với 09 công ty tại Nhật Bản, 03 công ty ở Mỹ, 03 công ty ở Trung Quốc và 01 công ty tại Việt Nam là công ty TNHH xi măng Nghi Sơn (là liên doanh hợp tác giữa Tổng Công ty Xi măng Việt Nam (Vicem) với hai tập đoàn đa quốc gia của Nhật Bản là Taiheiyo Xi măng (TCC) và Mitsubishi Vật liệu (MMC), thành lập ngày 11/04/1995). Các sản phẩm kinh doanh chính của Tập đoàn bao gồm xi măng, tài nguyên khoáng sản và vật liệu xây dựng. Đối với Công ty TNHH Xi măng Nghi Sơn tại Việt Nam là một trong những dự án đầu tư lớn của Tập đoàn Taiheiyo Nhật Bản với 02 dây chuyền sản xuất tại Thanh Hóa và Khánh Hòa, 02 trạm phân phối tại Thành phố Hồ Chí Minh và tỉnh Khánh Hoà cùng với hệ thống bán hàng rộng khắp toàn quốc. Trong đó nhà máy sản xuất chính ở xã Hải Thượng, huyện Tĩnh Gia, tỉnh Thanh Hoá nằm gần biển, có cảng biển chuyên dụng có thể tiếp nhận tàu có trọng tải 40.000 tấn và đường băng tải chở nguyên liệu dài 12 km từ mỏ đá Hoằng Mai (Quỳnh Lưu, Nghệ An) đến Nhà máy. Công nghệ sản xuất được trang bị hệ thống dây chuyền thiết bị sản xuất xi măng tiên tiến.

Về tổ chức kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo cement được thành lập từ rất sớm với mục tiêu hỗ trợ Đại Hội đồng cổ đông, Hội đồng quản trị, Tổng Giám đốc trong việc bảo vệ tài sản, uy tín và tính bền vững của tổ chức thông qua việc đánh giá và báo cáo về hiệu quả của các quy trình quản lý, kiểm soát nội bộ và quản trị rủi ro cũng như các quy trình khác được thiết lập và vận hành trong doanh nghiệp. Bộ phận kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn được tổ chức trực thuộc Hội đồng quản trị (Excutive commitee) của Tập đoàn và chịu trách nhiệm báo cáo chuyên môn cho Ủy ban kiểm toán (Board of Auditors) của Tập đoàn. Hoạt động kiểm toán nội bộ luôn được duy trì mức độ độc lập và khách quan cần thiết, không bị hạn chế phạm vi, giới hạn các cuộc kiểm toán, có quyền tập hợp các hồ sơ tài liệu cần thiết phục vụ cho quá trình kiểm toán. Các công ty thành viên đều hiểu được vai trò, trách nhiệm của bộ phận kiểm toán nội bộ thông qua việc ban hành Quy chế kiểm toán, phối hợp theo đúng trách nhiệm với bộ phận kiểm toán nội bộ, nhờ đó hiệu quả kiểm toán được nâng cao.

+ Đối với việc xây dựng quy chế và bộ máy kiểm toán nội bộ: Các nhân viên và bộ phận trong các công ty thành viên của Tập đoàn, bao gồm cả các nhân viên Việt Nam và Nhật Bản đều hiểu rõ vai trò, nhiệm vụ, mục tiêu, phạm vi, trách nhiệm quyền hạn của bộ phận kiểm toán nội bộ cũng như bộ phận khi tham gia cuộc kiểm toán. Tập đoàn Taiheiyo Cement đã ban hành quy chế kiểm toán nội bộ ngay sau khi thành lập bộ phận kiểm toán nội bộ.

- Về vị trí bộ phận kiểm toán nội bộ: Bộ phận kiểm toán nội bộ tại công ty trực thuộc Hội đồng quản trị. Chịu trách nhiệm báo cáo cho Hội đồng quản trị. Bên cạnh đó còn chịu trách nhiệm báo cáo chuyên môn cho Ủy ban Kiểm toán (Board of Auditors). Trưởng bộ phận kiểm toán nội bộ chịu trách nhiệm trước Hội đồng quản trị thông qua báo cáo chuyên môn cho chủ tịch Hội đồng quản trị. Trưởng bộ phận kiểm toán nội bộ chịu trách nhiệm rà soát định kỳ các nội dung thuộc Quy chế kiểm toán nội bộ cũng như kết quả và sự phù hợp của nhiệm vụ, tính độc lập khách quan, thẩm quyền trách nhiệm và các vấn đề khác liên quan đảm bảo bộ phận kiểm toán nội bộ hoàn thành mục tiêu của mình.

- Về mô hình bộ máy kiểm toán nội bộ: Mô hình bộ máy kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo cement được xây dựng theo mô hình hỗn hợp, vừa tập trung vừa phân tán. Theo đó, bộ máy kiểm toán nội bộ được xây dựng tại trụ sở chính của Tập đoàn và các ban kiểm toán nội bộ phụ trách tại các khu vực. Tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn được xây dựng theo mô hình 3 tuyến phòng vệ, bao gồm: Tuyến phòng vệ số 1 là Ban giám đốc về các thiết lập vận hành kiểm soát nội bộ, tuyến phòng vệ thứ 2 bao gồm quản trị rủi ro và tuyến phòng vệ thứ 3 chỉ bao gồm kiểm toán nội bộ. 3 tuyến phòng vệ này được tổ chức và vận hành song song, hỗ trợ và bổ sung cho nhau trong việc tạo ra lá chắn bảo vệ cho Tập đoàn.

- Về nhân sự kiểm toán nội bộ: Giám đốc kiểm toán nội bộ là người chịu trách nhiệm điều hành hoạt động của phòng kiểm toán nội bộ trước Hội đồng quản trị, dưới Giám đốc kiểm toán nội bộ là các nhân viên kiểm toán nội bộ thường trực và nhân viên kiểm toán nội bộ doanh nghiệp. Các yêu cầu về trình độ chuyên môn và quy tắc đạo đức nghề nghiệp được các kiểm toán viên nội bộ định hướng theo các quy định trong "Quy tắc đạo đức" - Code Thesis và "Chuẩn mực quốc tế về thực hành chuyên môn" - International Practice Proffessional Framework của Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu IIA. Giám đốc kiểm toán nội bộ đảm bảo rằng các kiểm toán viên nội bộ có đầy đủ các kỹ năng và kinh nghiệm để thực hiện các cuộc kiểm toán, trường hợp cần bổ sung các chuyên gia kỹ thuật nội bộ

hoặc bên ngoài độc lập sẽ được mời tham gia theo đúng quy định tại quy chế kiểm toán nội bộ được công ty xây dựng. Việc đào tạo nhân sự được quan tâm chú ý tại công ty, Tập đoàn luôn chú trọng cập nhật các quy định quốc tế về quản lý, hoạt động của công ty, do đó thường xuyên cử các nhân viên nòng cốt tham gia các khóa đào tạo đặc biệt trong nước và quốc tế nâng cao năng lực và trình độ.

+ Đối với tổ chức xác định nội dung kiểm toán nội bộ: Việc tổ chức xác định nội dung kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo Cement được chia thành xác định các nội dung kiểm toán trong năm và cho từng cuộc kiểm toán. Nội dung kiểm toán nội bộ năm do bộ phận kiểm toán nội bộ cùng với Hội đồng quản trị xem xét, thảo luận và trình Ủy ban Kiểm toán dựa trên kết quả của bộ phận quản trị rủi ro trong công ty. Nội dung của từng cuộc kiểm toán theo đó được giao cho bộ phận kiểm toán nội bộ và các kiểm toán viên phụ trách thực hiện và được xét duyệt bởi giám đốc kiểm toán nội bộ. Các nội dung kiểm toán nội bộ được xác định dựa trên căn cứ là kết quả của bộ phận quản trị rủi ro trong Tập đoàn, cùng với các mục tiêu kế hoạch chiến lược mà công ty đề ra, yêu cầu quản lý của các nhà quản trị trong công ty. Nội dung kiểm toán nội bộ chính tại Tập đoàn Taiheiyo cement được xác định bao gồm:

- Kiểm tra đánh giá và đưa ra xác nhận về độ tin cậy của các thông tin được trình bày trên báo cáo tài chính riêng và báo cáo tài chính hợp nhất trước khi Tổng Giám đốc ký duyệt. Việc tuân thủ chấp hành Luật, chuẩn mực, chế độ kế toán trong lập và trình bày báo cáo tài chính, cũng như tính hiệu quả kinh tế và hiệu lực của bộ phận tài chính kế toán trong quá trình hoạt động.

- Kiểm tra đánh giá đưa ra sự đảm bảo và tư vấn cho các quy trình kiểm soát nội bộ, quản trị rủi ro, quản lý doanh nghiệp đang được xây dựng và vận hành trong Tập đoàn. Các quy trình được đánh giá mức độ đầy đủ và thích hợp của các quy định, hoạt động được xây dựng trong quy trình, đồng thời quá trình hoạt động được đánh giá mức độ tuân thủ, hiệu năng, hiệu quả và hiệu lực hay chưa.

- Đánh giá tính tuân thủ pháp luật, quy định, nội quy của Nhà nước, Chính phủ tại nước sở tại và nước liên doanh, đặt trụ sở công ty con, công ty thành viên.

- Kiểm tra đánh giá hiệu quả sử dụng vốn liên doanh, tài sản, nguồn lực trong Tập đoàn. Tập đoàn có 16 công ty con và công ty thành viên, việc đầu tư vốn vào các công ty con và công ty liên kết trải dài ở các nước trên thế giới. Với khoảng cách địa lý xa xôi thì kiểm toán các vấn đề liên quan đến hiệu quả sử dụng vốn là vô cùng quan trọng.

- Kiểm tra, đánh giá sự phù hợp của việc xây dựng các chương trình bảo vệ môi trường, độ tin cậy của các thông tin liên quan đến môi trường và hiệu quả, kinh tế của việc thực hiện các chương trình bảo vệ môi trường tại công ty như việc đầu tư và vận hành các dây chuyền xử lý nước thải, chương trình trồng rừng bao phủ, hệ thống hút bụi vận hành trong quá trình sản xuất... Đây là nội dung kiểm toán được Tập đoàn Taiheiyo rất coi trọng. Với cam kết kinh doanh "Chúng tôi cam kết giúp bảo vệ môi trường và thúc đẩy xây dựng trật tự kinh tế xã hội dựa trên nguồn cung ứng nguyên liệu khép kín bằng cách đặt các nhà máy xi măng và các công nghệ và khả năng tái chế được để giảm thiểu, tái chế và tái sử dụng khối lượng lớn chất thải và sản phẩm phụ" bên cạnh việc xây dựng các quy trình sản xuất, ứng dụng công nghệ tiên tiến, thì tổ chức xác định nội dung kiểm toán môi trường là một trong những nội dung kiểm toán được chú trọng đảm bảo tính tin cậy của thông tin môi trường, tuân thủ pháp luật môi trường cũng như hiệu quả của các chương trình môi trường.

+ Đối với tổ chức vận dụng phương pháp tiếp cận và phương pháp kỹ thuật kiểm toán: Phòng Kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo cement Nhật Bản áp dụng phương pháp tiếp cận kiểm toán dựa trên rủi ro và tổ chức áp dụng linh hoạt các phương pháp kỹ thuật kiểm toán phù hợp với nội dung và mục đích các cuộc kiểm toán. Để tổ chức vận dụng phương pháp tiếp cận dựa trên rủi ro, Tập đoàn đã tổ chức vận hành tốt chức năng quản trị rủi ro không những tại Tập đoàn mà còn được thực hiện quy củ tại các công ty thành viên. Các rủi ro chiến lược được nhận diện, đánh giá theo tần suất và mức độ ảnh hưởng, mức độ rủi ro mong muốn (có thể chấp nhận được - risk appitite) được xác định làm căn cứ cho việc áp dụng phương pháp tiếp cận dựa trên rủi ro. Theo đó, kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn vừa có thể thực hiện kiểm toán các hoạt động dựa trên kết quả đánh giá rủi ro, đồng thời vừa cung cấp chức năng đảm bảo và tư vấn cho quy trình quản trị rủi ro tại Tập đoàn và các công ty thành viên.

+ Đối với tổ chức quy trình kiểm toán nội bộ: Phòng Kiểm toán nội bộ tại Tập đoàn Taiheiyo cement Nhật Bản tuân thủ các yêu cầu của Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu trong "Chuẩn mực thực hành chuyên môn kiểm toán nội bộ" - IPPF được ban hành mới năm 2017. Tổ chức quy trình tại Tập đoàn được xây dựng gồm 04 bước: Lập kế hoạch, thực hiện kiểm toán, kết thúc và lập báo cáo kiểm toán cũng như theo dõi việc thực hiện các kiến nghị kiểm toán nội bộ.

2. Bài học kinh nghiệm cho các Công ty Xi măng Việt Nam

Kiểm toán nội bộ trên thế giới đã có lịch sử phát triển lâu dài và có bước tiến mạnh mẽ trong nhiều thập kỷ qua, ngày càng có vị trí quan trọng, then chốt đối với cơ cấu quản trị doanh nghiệp. Có được sự phát triển như vậy là do một hệ thống cơ sở pháp lý vững chắc, đầy đủ, đồng bộ được xây dựng cộng với việc áp dụng các thông lệ tốt nhất về kiểm toán nội bộ, kiểm soát nội bộ và quản trị rủi ro. Trong khi đó, Việt Nam là một nước đang phát triển, thể chế kinh tế thị trường chưa đầy đủ, hành lang pháp lý kiểm toán nội bộ chưa thiết lập đồng bộ và đầy đủ, tinh minh bạch thấp, quản trị

doanh nghiệp còn non trẻ trong cơ chế và thực thi, chưa tự nguyện áp dụng các thông lệ tiên tiến về quản trị để có thể tham gia sâu rộng vào thị trường quốc tế trong quá trình hội nhập. Do đó, khi học tập kinh nghiệm thế giới và trong nước để áp dụng cho kiểm toán nội bộ, cần xác định rõ các điều kiện, khả năng hiện nhằm vạch ra lộ trình thích hợp để có những cải tiến phù hợp. Trên cơ sở tổng hợp, phân tích thực tiễn kiểm toán nội bộ tại các Tập đoàn xi măng, vật liệu xây dựng quốc tế, nghiên cứu đặc điểm, trình độ phát triển của các công ty xi măng Việt Nam, tác giả đưa một số bài học kinh nghiệm trong quá trình tổ chức kiểm toán nội bộ như sau:

Thứ nhất, cần đảm bảo tính chuyên nghiệp trong tổ chức và hoạt động kiểm toán nội bộ bằng việc tiếp cận thông lệ và chuẩn mực quốc tế. Việc thực hành kiểm toán cần tuân thủ các chuẩn mực nghề nghiệp phù hợp, sử dụng hướng dẫn thực hành kiểm toán nội bộ theo khung của Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu. Hệ thống Chuẩn mực kiểm toán nội bộ do IIA ban hành là hệ thống đảm bảo tính chuyên nghiệp và thời sự, được xây dựng trên nền tảng của hơn 185.000 thành viên trên toàn thế giới, được khảo sát và cập nhật hàng năm, đảm bảo bắt kịp được thực trạng hoạt động của các đơn vị nói chung và công ty xi măng nói riêng. Hiện tại, chuẩn mực kiểm toán nội bộ Việt Nam đang trong quá trình dự thảo chưa ban hành chính thức, nhưng đã có một số các chuẩn mực cơ bản được dịch sang tiếng Việt trên trang thông tin chính thức của Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu như: Chuẩn mực Quốc tế về Thực hành chuyên môn kiểm toán nội bộ, Đạo đức nghề nghiệp và các Chuẩn mực thuộc tính khác, tạo điều kiện cho kiểm toán nội bộ Việt Nam trong quá trình tổ chức thực hiện.

Thứ hai, về tổ chức xây dựng quy chế và tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ: Quy chế kiểm toán nội bộ cần được xây dựng ngay sau khi thành lập bộ phận kiểm toán nội bộ để thông báo làm rõ vai trò, vị trí, mục đích, nội dung, trách nhiệm quyền hạn... của bộ phận kiểm toán nội bộ cũng như các đơn vị phối hợp kiểm toán giúp cho hoạt động kiểm toán rõ ràng, minh bạch và mang lại hiệu quả cao. Đối với tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ, cần xác định vị trí bộ máy kiểm toán nội bộ phù hợp với quy mô, tổ chức của doanh nghiệp nhằm đảm bảo vị thế, tính độc lập khách quan của kiểm toán nội bộ, kiểm toán nội bộ cần được trực thuộc ban lãnh đạo cao nhất trong doanh nghiệp. Mô hình tổ chức của kiểm toán nội bộ cần được xây dựng phù hợp với cơ cấu tổ chức chung của doanh nghiệp và phù hợp với phạm vi hoạt động của doanh nghiệp. Khi tổ chức bộ máy kiểm toán nội bộ, các công ty xi măng Việt Nam nên xây dựng và hoàn thiện các chức năng quản trị rủi ro và kiểm soát nội bộ theo mô hình 3 tuyến phòng vệ tạo lá chắn bảo vệ doanh nghiệp một cách hiệu quả nhất.

Thứ ba, về tổ chức xác định nội dung kiểm toán nội bộ: Kiểm toán nội bộ cần bao quát tất cả các hoạt động trong đơn vị. Kiểm toán nội bộ hiện đại cần chú trọng tới 3 nội dung cơ bản của kiểm toán bao gồm: Kiểm toán tuân thủ, đánh giá việc chấp hành pháp luật, chính sách quy định của ngành, quy định nội bộ của đơn vị; kiểm toán các vấn đề liên quan đến tài chính, rủi ro thông tin; kiểm toán hoạt động đánh giá hiệu quả các quy trình kiểm soát, quản trị rủi ro, đánh giá hiệu quả hiệu năng các hoạt động của đơn vị, kiểm toán nội bộ hiện đại đặc biệt chú trọng đến tổ chức xác định nội dung kiểm toán hoạt động trong doanh nghiệp, bởi yêu cầu đảm bộ độ tin cậy của thông tin, hay sự tuân thủ cũng đều hướng đến nâng cao hiệu quả, kinh tế và hiệu lực trong hoạt động của doanh nghiệp. Bên cạnh đó, đối với hoạt động của các công ty xi măng nhằm mục đích phát triển bền vững, nội dung kiểm toán liên quan đến môi trường nên được quan tâm đúng mực.

Thứ tư, về tổ chức vận dụng phương pháp tiếp cận và phương pháp kỹ thuật kiểm toán: Phương pháp tiếp cận kiểm toán nội bộ hiện được sử dụng phổ biến ở các doanh nghiệp trên toàn cầu là phương pháp tiếp cận dựa trên rủi ro. Viện Kiểm toán nội bộ toàn cầu đánh giá phương pháp này là một phương pháp tiên tiến và mang lại hiệu quả cao trong hoạt động kiểm toán nội bộ. Các doanh nghiệp Việt Nam nói chung và các công ty xi măng nói riêng cần xem xét nội dung, các điều kiện và các yếu tố khác để có thể vận dụng phương pháp tiếp cận này phù hợp với điều kiện kinh tế xã hội hiện tại để mang lại hiệu quả cao nhất trong tổ chức kiểm toán nội bộ.

Thứ năm, về tổ chức quy trình kiểm toán nội bộ: Tổ chức quy trình kiểm toán nội bộ được xây dựng và áp dụng tại các doanh nghiệp thường bao gồm 04 giai đoạn: Từ tổ chức lập kế hoạch kiểm toán, thực hiện, kết thúc và theo dõi việc thực hiện các kiến nghị kiểm toán nội bộ. Mỗi giai đoạn đều được xác định đầy đủ và rõ ràng các bước công việc, mô tả công việc mang tính chất hướng dẫn cho việc thực hiện quy trình chính xác và đầy đủ. Đối với các công ty tổ chức và thực hiện kiểm toán nội bộ còn trong giai đoạn đầu thì việc xây dựng quy trình rõ ràng, chi tiết sẽ là nội dung quan trọng trong việc định hướng thực hiện kiểm toán nội bộ.

Kết luận

Sự phát triển của kiểm toán nội bộ trên toàn thế giới đã có lịch sử lâu đời với bề dày kinh nghiệm cũng như mang tính chất đồng bộ của toàn hệ thống từ kiểm soát nội bộ, quản trị rủi ro đến quản trị doanh nghiệp trong mối liên hệ với kiểm toán nội bộ. Tại Việt Nam, kiểm toán nội bộ nói chung trong các doanh nghiệp và các công ty xi măng Việt Nam nói riêng còn khá mới mẻ, trình độ phát triển không tương đồng và các đặc điểm khách quan về môi trường, địa lý, pháp luật... còn nhiều điểm khác biệt, vì vậy cũng không có một kinh nghiệm nào là duy nhất cho các công ty xi măng Việt Nam cũng như các doanh nghiệp Việt Nam. Các các công ty xi măng Việt Nam cần có sự vận dụng linh hoạt những kinh nghiệm quý báu về tổ chức kiểm toán nội bộ tại các Tập đoàn sản xuất xi măng, vật liệu xây dựng trên thế giới đã gặt hái được nhiều thành công trong quá trình hoạt động sản xuất kinh doanh cũng như kiểm toán nội bộ. Tuy nhiên, sự vận dụng là một quá trình lâu dài, do đó các công ty xi măng Việt Nam cần có kế hoạch xây dựng lộ trình cụ thể đảm bảo đạt được những thành công trong tổ chức kiểm toán nội bộ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Chính phủ (2019), Nghị định kiểm toán nội bộ số 05/2019/NĐ-CP về Kiểm toán nội bộ, ban hành ngày 21/01/2019, có hiệu lực từ ngày 01/04/2019;*
2. *Hoang Ngoc Hung (2018), 'Key challenges to establishing an Internal Control function in Vietnam', Diễn giả hội thảo quốc tế Building and Implementing an effective Internal control function in Vietnam and around the world, Hội Kế toán Kiểm toán Việt nam, Smart Training, tổ chức ngày 21/8/2018;*
3. *International Experiences of building Internal Audit in Listed Companies (2018), May 1st, 2018, from http://www.hoiketoanhcm.org.vn/vn/trao-doi/kinh nghiem quoc te ve to chuc kiem toan-n -trong-cac-cong-ty-niem-yet/;*
4. *Tập đoàn Xi măng INSEE (2018), Báo cáo tổng kết của Ban Kiểm soát;*
5. *Tập đoàn Taiheiyo cement Nhật Bản (2019), Quy chế kiểm toán nội bộ, truy cập ngày 04/01/2020 từ trang web https://www.Taiheiyo cement.co.jp/holdings/en/;*
6. *The IIA Global (2004), International Professional Practices Framework, America.*